

ANALIZA RABE SAMOSTALNIKOV MOŠKEGA SPOLA PRI TUJIH ŠTUDENTKAH IN ŠTUDENTIH UNIVERZE NA PRIMORSKEM

KLARA ŠUMENJAK, JANA VOLK

Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper, Slovenija
klara.sumenj@fhs.upr.si, jana.volk@fhs.upr.si

V prispevku se najprej posvetimo učenju slovenščine kot tujega jezika na Univerzi na Primorskem in možnostim za njeno učenje. Na kratko predstavimo temeljne težave, ki jih imajo učeči se, skupine, ki se slovenščino učijo, težave, s katerimi se srečujejo študentke in študenti iz osrednjejužnoslovskega prostora, natančneje pa se osredotočimo na težave, ki jih imajo pri rabi samostalnikov moškega spola. Ker je bila analiza, ki predstavlja osrednji del prispevka, izvedena med tujejezičnimi študentkami in študenti Univerze na Primorskem, opišemo kratko zgodovino poučevanja slovenščine kot drugega in tujega jezika na tej ustanovi. V poglavju Jezikovno testiranje opišemo faze analize produkcije učečih se slovenščine kot drugega in tujega jezika. Najobsežnejši del prispevka pa predstavlja opis uporabljene metodologije in interpretacija dobljenih rezultatov.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.2.2024.11](https://doi.org/10.18690/um.ff.2.2024.11)

ISBN
978-961-286-854-3

Ključne besede:
slovenščina kot drugi in
tuji jezik,
samostalniki,
neobstojni polglasnik,
podaljševanje osnove z -f-
in -t,
preglas,
Univerza na Primorskem

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.ff.2.2024.11](https://doi.org/10.18690/um.ff.2.2024.11)

ISBN
978-961-286-854-3

Keywords:

Slovene as a second and foreign language, nouns, unsustained reduced vowel, extension of the base with *-j-* and *-l-*, vowel mutation, University of Primorska

ANALYSIS OF THE USE OF MASCULINE NOUNS BY FOREIGN STUDENTS OF THE UNIVERSITY OF PRIMORSKA

KLARA ŠUMENJAK, JANA VOLK

University of Primorska, Faculty of Humanities, Koper, Slovenia
klara.sumenjak@fhs.upr.si, jana.volk@fhs.upr.si

In this paper, we first focus on learning Slovene as a foreign language at the University of Primorska and the possibilities of learning it. We briefly present the fundamental problems faced by learners, groups learning Slovene, the problems faced by students from the central-southern Slavic area, and more specifically, we focus on the problems they face when using masculine nouns. Since the analysis, which is the central part of the paper, was conducted among foreign language students of the University of Primorska, we describe a brief history of the teaching of Slovene as a second and foreign language at this institution. In the chapter *Language Testing*, we describe the stages of analysing the production of learners of Slovene as a second and foreign language. The most extensive part of the paper is the description of the methodology used and the interpretation of the results obtained.

1 Uvod

Z migracijskimi procesi se tako v Republiki Sloveniji kot tudi zunaj njenih meja večja število zainteresiranih za učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika (v nadaljevanju SDTJ). Prav tako se večja tudi število tujih študentk in študentov, ki se odločajo za študij v Sloveniji, čeprav se je rast v zadnjih letih umirila, namreč: »V študijskem letu 2021/22 je bilo na študiju v Sloveniji vpisanih več tujih študentov kot leto prej, vendar je bilo to povečanje na letni ravni manjše kot v prejšnjih letih. Glede na državo državljanstva jih je bilo 8.553 (5,3 % več kot leto prej), glede na državo stalnega bivališča 7.729 (1,6 % več), upoštevajoč državo srednješolske izobrazbe pa 7.842 (25,0 % več). Tuji študenti so prihajali iz več kot 120 različnih držav, a le iz štirih je bilo na študiju v Sloveniji vpisanih (ne glede na merilo države) po več kot 1.000 študentov – iz Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Severne Makedonije in Srbije« (Statistični urad RS).

Enaka je tendenca na Univerzi na Primorskem (v nadaljevanju UP), kjer je vedno več tujih študentk in študentov, ki se učijo SDTJ. Ker je zanje znanje slovenskega jezika zelo pomembno za študijski napredek in tudi za integracijo v okolje, jim na UP nudimo številne brezplačne možnosti za njegovo učenje v okviru akreditiranih predmetov, brezplačnih semestrskih tečajev, pripravljalnih tečajev in poletne šole, ki so natančneje predstavljeni v nadaljevanju. Pri procesu učenja pa so napake zelo pogoste (Pirih Svetina 2003), zato nas je zanimalo, kakšne napake učeči se delajo. V prispevku smo se osredotočili na študentke in študente iz Bosne in Hercegovine ter Srbije in ugotavljali, kakšne težave imajo pri sklanjatvenih posebnostih samostalnikov 1. moške sklanjatve. V članku izpostavimo in opišemo napake, ki jih učeči se delajo, in predstavimo možnosti, kako rezultate takih raziskav uporabimo tudi za nadaljnje delo in raziskovanje.

2 SDTJ in njeno poučevanje na UP

Tudi na UP predstavljajo študentke in študenti, omenjeni v uvodu, največje število tujih študentk in študentov, ki se učijo slovenskega jezika. Za tiste, ki študirajo na UP na študijskih programih, ki se izvajajo v slovenskem jeziku, je bilo s sklepom Senata UP z dne 15. 7. 2015 določeno, da je uspešno opravljen izpit na ravni (vsaj) A2 pogoj za vpis v drugi letnik, v primeru vpisa v višji letnik po merilih za prehode pa do vpisa v naslednji višji letnik (podrobneje v Šumenjak, Volk 2020: 464). Za tuje

študentke in študente Fakultete za humanistične študije (v nadaljevanju FHŠ) pa s sklepom Senata UP FHŠ z dne 29. 9. 2020 velja še, da morajo dokazati »znanje slovenskega jezika na nadaljevalni ravni B1 do zaključka študija«, tisti, ki se na drugostopenjskem študijskem programu »izobražujejo za poklic učitelja v osnovni ali srednji šoli, morajo do zaključka študija dokazati znanje slovenskega jezika na ravni C1« (Sklep senata 3. izredne seje Senata UP FHŠ).

Za organizacijo in izvedbo učenja slovenskega jezika skrbi Center za slovenski jezik in kulturo (v nadaljevanju CSJK UP FHŠ), ki je bil ustanovljen leta 2007 kot nova organizacijska enota UP FHŠ. V sklepu o ustanovitvi CSJK UP FHŠ je bilo navedeno, da je njegova prednostna naloga organizacija celoletnih tečajev in krajših tečajev slovenskega jezika za tuje študentke in študente ter za tiste na izmenjavi (Sklep o ustanovitvi Centra za slovenski jezik in kulturo kot nove organizacijske enote Fakultete za humanistične študije Koper). Iz podatkov Vpisne službe (glej Šumenjak, Volk 2020: 464) je razvidna tendenca po stalnem višanju števila tujih študentk in študentov, ki študirajo na UP na študijskih programih v slovenskem ali angleškem jeziku, zato CSJK UP FHŠ skrbi za organizacijo in izvedbo različnih načinov za učenje SDTJ. Iz poročila za študijsko leto 2021/22, ki so nam ga posredovali s CSJK UP FHŠ, lahko ugotovimo, da imajo tuje študentke in študenti UP številne možnosti za učenje SDTJ – tako v okviru akreditiranih predmetov kot v okviru brezplačnih pripravljalnih tečajev, tečajev za študentke in študente študijskih programov v angleškem jeziku in zaposlene ter v okviru poletne šole slovenskega jezika.

2.1 Akreditirani predmeti

UP FHŠ izvaja za celotno UP akreditirane predmete: *Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik* na ravneh A1, A2 in B1 – vsakega v obsegu 60 ur in 6 ECTS. Predmete lahko brezplačno obiskujejo vse tuje študentke in študenti UP. Zaradi boljše in učinkovitejše izvedbe predmeta so le-te prilagojene posameznim članicam, njihovim pedagoškim in znanstvenim vsebinam ter razdeljene po nivojih. Izvajanje predmeta je zelo pomemben ukrep za vključevanje tujih študentk in študentov v naše študijsko in kulturno okolje, saj jih ne seznanja zgolj z jezikom, ampak jih spozna tudi s širšim okoljem, zato predmet bistveno pripomore k hitrejši integraciji in uspešnejšemu študiju. Na ravni A1 se je v študijskem letu 2021/22 v jesenskem semestru predmet izvajal za 73 študentk in študentov v okviru treh skupin, in sicer dve skupini za

študentke in študente, ki jim je materni jezik makedonščina, ruščina ali ukrajinščina (53), ena skupina pa je bila namenjena študentkam in študentom na izmenjavi (20). V spomladanskem semestru se je predmet izvajal za še eno skupino na ravni A1 za študentke in študente na izmenjavi (bilo jih je 18). Skupaj je predmet *Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik 1 (A1)* obiskovalo 91 študentk in študentov, ki so bili razdeljeni v 4 skupine.

Na ravni A2 se je v študijskem letu 2021/2022 predmet izvajal v okviru sedmih skupin. Zaradi jezikovne specifikke (poznavanje sklonov) lahko študentke in študenti iz Srbije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Črne gore pričnejo z učenjem jezika neposredno na ravni A2. Predmet se izvaja ločeno za vsako članico UP. Z delitvijo po članicah se študentkam in študentom poleg učenja jezika zagotovi tudi usvajanje ustreznih vsebin, povezanih s študijskim področjem. Skupaj je predmet *Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik 2 (A2)* obiskovalo 162 študentk in študentov v okviru 7 skupin.

V študijskem letu 2021/2022 se je predmet na ravni B1 izvajal v obeh semestrih. Skupaj je predmet *Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik 3 (B1)* obiskovalo 40 študentk in študentov, razdeljenih v 2 skupini (Poročilo CSKJ UP FHŠ).

2.2 Pripravljalni tečaji SpeakUP Slovene

Avgusta in septembra so bili izvedeni brezplačni pripravljalni tečaji za (bodoče) študentke in študente UP *SpeakUP Slovene* (spletni 20-urni dvotedenski tečaj slovenščine). Tečajnice in tečajniki so bili razporejeni v skupine glede na materni jezik in predznanje slovenskega jezika. Pripravljalni tečaji so jim znatno olajšali vstop v novo študijsko okolje, saj jih niso seznanili samo z osnovami slovenskega jezika, ampak tudi z osnovnimi študijskimi pojmi in enostavnejšimi komunikacijskimi vzorci. V letu 2022 je 20-urni tečaj obiskovalo 118 študentk in študentov v okviru devetih skupin, organiziran pa je bil tudi poseben 60-urni tečaj, namenjen Ukrajincem (Poročilo CSKJ UP FHŠ).

2.3 Brezplačni 30-urni tečaji za študentke in študente na študijskih programih v angleškem jeziku in za zaposlene na UP

V študijskem letu 2021/22 so bili brezplačni 30-urni tečaji, namenjeni tujim študentkam in študentom študijskih programov v angleškem jeziku, ki nimajo

predpisanega pogoja znanja slovenskega jezika, ter tujim zaposlenim, izvedeni v obeh semestrih. Tečajev slovenščine se je skupno udeležilo 166 tečajnic in tečajnikov v okviru 10 skupin (Poročilo CSKJ UP FHŠ).

2.4 Poletna šola slovenskega jezika

V juliju 2022 je bila v celoti v živo izpeljana 29. izvedba poletne šole slovenskega jezika *Halo, tukaj slovenski Mediteran* s 44 tečajnicami in tečajniki iz 17 držav, ki so se slovenščine učili v 4 skupinah. Udeleženkam in udeležencem tečajev sta v popoldanskem terminu na voljo dodatna razlaga jezikovnih problemov in individualna konverzacija. V večernem programu pa lahko izbirajo med bogato ponudbo raznovrstnih delavnic, kjer spoznavajo Slovenijo in njeno kulturo v najširšem smislu. Organizirali smo tudi poldnevno ekskurzijo na Kras, tako da Slovenijo in slovenščino spoznavajo tudi izven predavalnic in fakultete (Poročilo CSKJ UP FHŠ).

2.5 Poučevanje slovenščine na UP FHŠ v okviru predmeta *Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik – osnovna raven (A2)* pri osrednjejužnoslovanskih govorkah in govorcih

Zaradi skupno velikega števila študentk in študentov iz Bosne in Hercegovine, Srbije, Hrvaške in Črne gore jih lahko pri predmetu *Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik 2 (A2)* večinoma vključimo v homogene skupine, namenjene osrednjejužnoslovanskim govorkam in govorcem. Na podlagi lastnih opažanj, ki jih je izpostavila tudi Pirih Svetina (2021), ugotavljamo, kot sledi.

2.5.1 Izreka/fonetika SDTJ

Avtorice in avtorji se večinoma posvečajo analizi pisnih izdelkov, nekaj pa je tudi takih, ki raziskujejo govorjeno slovenščino različnih govork in govorcev (prim. Požgaj Hadži 2002, Arizankovska 2009, Pavletić 2021). Na drugi strani pa so o poučevanju fonetike za tuje govorce in govorce pisali že Tivadar (2002, 2016), Batista in Tivadar (2013), Batista (2011) in Lazar (2022).

Pri poučevanju SDTJ že na ravni A2 fonetiki posvečamo veliko pozornosti, saj je prva stvar, ki jo pri govorkah in govorcih opazimo oz. zaznamo, ravno izreka. Eno

prvih predavanj v obsegu 4 šolskih ur je v celoti namenjeno zgolj slovenski fonetiki, s poudarkom na glasovih, ki osrednjejužnoslovanskim govorkam in govorcem povzročajo največ težav, zato se osredotočimo na izgovor glasov *l*, *č*, zlogotvornega *r*, korenskega polglasnika in premen po zvonečnosti. V nadaljnjih predavanjih opozarjamo na predstavljene izgovorne težave in jih odpravljamo.

2.5.2 Učenje sklonov

O poučevanju sklonov slovenskega jezika za tuje govorce in govorce so pisali že npr. Nikolovski (2022), Nikolovski in Ulčnik (2021) ter Savić (2020). Iz izkušenj v rabi sklonskih oblik samostalnikov moškega spola v homogenih skupinah osrednjejužnoslovanskih študentk in študentov opažamo, da zaradi negativnega jezikovnega prenosa učeči se delajo podobne napake. Ker smo želeli lastno večletno opažanje tudi deskriptivno opisati, smo pripravili usmerjeno jezikovno testiranje, s katerim bi ugotovili, kakšne napake in katerih je največ za samostalnike 1. moške sklanjatve. Napake za samostalnike 1. ženske sklanjatve so opisane že v Šumenjak in Volk (2020: 461–479).

3 Jezikovno testiranje

S testom odkrivamo napake, pri čemer se zavedamo, da testi »ne kažejo v popolnosti naše siceršnje rabe« (Pirih Svetina 2003: 17). Napake so odstopanja od pričakovanega, ustreznega oziroma gre za jezikovne oblike, ki jih rojene govorce in govorce v identičnem besedilu verjetno ne bi tvorili. A napake, ki jih v jezikovni rabi naredijo tisti, ki se šele učijo tuji jezik, lahko razumemo kot pokazatelje posameznikove trenutne jezikovne zmožnosti v ciljnem jeziku. Z analizo napak poskušamo odkrivati in analizirati pojavljanje, naravo, vzroke in posledice te »neuspešnosti« (Pirih Svetina 2003: 18, 20). Metoda analize napak, ki ima izvor v kontrastivnih analizah med jeziki, se je na področju proučevanja usvajanja in učenja drugega/tujega jezika začela uveljavljati v 60-ih in 70-ih letih prejšnjega stoletja.

Analiza produkcije učečih se SDTJ poteka po naslednjih fazah: 1. zbiranje gradiva, 2. identifikacija napak, 3. kratek opis napak, 4. razlaga izvora napak in 5. ovrednotenje napak (Pirih Svetina 2003: 20). Ker smo analizo izvedli v homogeni skupini, kjer se tipične napake ponavljajo, bo analizi sledil priročnik s pripravo vaj, s katerimi lahko tipične napake popravljamo oziroma jih poskušamo odpraviti. Pri

identifikaciji napak kot pojava v besedilu, ki je nenamerno odklonski, Pirih Svetina (2003) ločuje dva tipa odklonskosti – napako (*error*) in lapsus (*mistake*). Napaka je posledica pomanjkanja ali ne dovolj razvite zmožnosti, lapsus pa je posledica performance, običajno nenameren odklon od norme, ki naj bi ga bil avtor sposoben popraviti.

Pri *opisu napak* primerjamo oblike izrekov učečih se tujega jezika z rabo tega izreka v ciljnem jeziku oziroma z obliko izreka rojenega govorca, govorce knjižnega jezika. Pri opisovanju napak se osredotočamo na prepoznavanje deformiranosti oz. odklonskosti oblik znotraj analiziranih jezikoslovnih kategorij in na uvrščanje napak na posamezne jezikovne ravnine (Pirih Svetina 2003: 21–22).

Razlaga izvora napak nam pomaga razumeti, zakaj je do napake sploh prišlo in kateri so razlogi njenega nastanka. Možni izvori nastanka napak so lahko psiholingvistični, sociolingvistični (prilagajanje jezika družbenim okoliščinam), spoznavni (pomanjkljivost v vedenju o svetu) ali oblikodiskurzni (organizacija informacij v kohezivno in koherentno besedilo).

Psiholingvistični izvori nastajanja napak nam razkrivajo sistem znanja tujega jezika in probleme, ki jih ima učeči se pri rabi jezika. Napake delimo na zunajjezikovne oziroma interference in znotrajjezikovne. Prve so posledica vpliva prvega (ali prej naučenega) jezika na jezik, ki ga učeči se usvaja. Gre torej za posledico jezikovnega prenosa, napake se pojavljajo na različnih jezikovnih ravneh. Delimo jih lahko na a) napake po analogiji in b) prenos v strukturi, kar pomeni, da so značilnosti prvega jezika uporabljene namesto ustrezne strukture v drugem jeziku. Te napake so zelo pogoste pri govorkah in govorcih drugih slovanskih jezikov, ki se učijo slovenščino. Znotrajjezikovne napake nastajajo zaradi prevelikega posploševanja in napačnih analogij, zaradi neupoštevanja omejitev pravila kot posledica nerazumevanja struktur drugega jezika (Pirih Svetina 2003: 22–23).

Pri *ovrednotenju napak* lahko upoštevamo ožje jezikovni oz. slovnični kriterij (lokalna ali globalna napaka), področje in obseg, pogostost pojavljanja ter opaznost in motečnost napake (Pirih Svetina 2003: 24).

4 Metodologija

Anonimna raziskava rabe samostalnikov moškega spola v ednini je bila opravljena ob koncu drugega semestra študijskega leta 2019/20, ko so imeli študenti in študentke opravljenih približno 50 ur predavanj. Namenjena je bila vsem osrednjejužnoslovanskim študentkam in študentom, ki so takrat poslušali 60-urni predmet *Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik 2 (A2)*. Test je rešilo 28 študentk in študentov UP, od katerih je bilo 15 govork in govorcev bosanskega ter 13 srbskega jezika. Študentk in študentov iz Črne gore in Hrvaške v času izvajanja raziskave ni bilo. Čeprav se zavedamo, da pri usmerjenem testu ne gre za spontano produkcijo, smo se zanj odločili, ker učenci se pri predmetu naj še ne bi bili sposobni tvoriti takih besedil, da bi lahko na njihovi podlagi izluščili napake za vse obravnavane sklone in njihove posebnosti, ker bi za pridobitev zadostnega števila reprezentativnih rezultatov potrebovali ogromno besedil in ker je za pridobitev in analizo takega testa zahtevanega veliko manj časa.

Test se zgleduje po Pavletić (2019), a je sestavljen tako, da je v oklepaju zapisan tudi sklon, po katerem sprašujemo, saj smo s testom želeli ugotoviti predvsem tip napake, do katere prihaja pri posameznem sklonu, ne pa tudi napak pri določanju sklona.¹

Govorke in govorce srbskega in bosanskega jezika smo vključili v enotno raziskavo, ker so tudi druge raziskave pokazale, da med njihovimi odgovori ni bistvenih razlik, zato jih ni smiselno obravnavati ločeno (prim. Balažić Bulc 2004: 77–89, Pavletić 2019, Šumenjak in Volk 2020: 461–479).

Test je bil sestavljen z namenom 1) opazovanja jezikovnega prenosa v različnih sklonih in 2) iskanja odstopanj glede na posebnosti samostalnikov moškega spola. Prvi tipi napak bodo prikazani v ločenem prispevku, v tem prispevku pa se osredotočamo na posebnosti samostalnikov moškega spola, ki jih lahko razdelimo v 3 skupine:

1) Samostalniki z neobstoječim polglasnikom so predvsem za tuje študentke in študente težavni, ker se v imenovalniku polglasnik zapiše z *e*, v odvisnih sklonih pa *e* ne pišemo. V nekaterih učbenikih so taki samostalniki podčrtani, npr. *petek*,

¹ Primer naloge iz testa. *Pri tem _____ (postopek, mest.) nisem razumel ničesar.*

poslušalec, meter (gl. *Gremo naprej, S slovenščino nimam težav, Naprej pa v slovenščini, Jezikovod, Slovenska beseda v živo 2, Osnove slovenskega jezika*). Lahko jih razdelimo v štiri skupine:

- a) *-əc* – *poslušalec* : *poslušalca*
- b) *-ək* – *petek* : *petka*
- c) *-ər* – *meter* : *metra*
- č) korenski polglasniki so za tuje študentke in študente težavni predvsem za branje, saj jih velikokrat ne prepoznajo kot polglasnike in jih zato ponavadi preberejo kot srednji *e* (npr. *megla, pes, pekel*), polglasnik v samostalniku *pes* pa je še toliko bolj problematičen, saj pri pregibanju izpade (*pes* : *psa*).

2) (Ne)podaljševanje osnove²

- a) Podaljševanje osnove z *-j-* poznajo nekateri samostalniki, ki se v imenovalniku končajo na *-r* (npr. *denar, poštar, kuhar, Samir*). Tudi ti so v različnih učbenikih za učenje slovenščine posebej označeni (gl. *Gremo naprej, Slovenska beseda v živo 2, Osnove slovenskega jezika, S slovenščino nimam težav, Jezikovod, Naprej pa v slovenščini, Slovenščina od A do Ž 2*).
- b) Nepodaljševanje osnove z *-j-* pa poznajo nekateri drugi samostalniki, ki se v imenovalniku prav tako končajo na *-r* (*veter, meter, prostor*), kar ponavadi povzroča težave pri tujih govorkah in govorcih slovenščine, saj ni enostavnega pravila, s katerim bi lahko določili, kateri samostalniki na *-r* osnovo podaljšujejo in kateri ne.
- c) Podaljševanje osnove s *-t-*: nekateri neprevzeti samostalniki na *-e* podaljšujejo osnovo s *-t-*, npr. *Lojze* : *Lojzeta, oče* : *očeta*.

3) Premena po preglasu, ko v različnih oblikah, npr. v orodniku ednine moškega spola, prihaja do preglasa, ko se za *c, č, ž, š, j* (in *dž*) končniški ali priponski *-o-* zamenjuje z *-e-* (*s fant-om* : *s prijatelj-em*).

Test je sestavljen iz 43 primerov samostalnikov moškega spola v ednini, kjer z 12 primeri ugotavljamo poznavanje preglasa, s 4 primeri ugotavljamo poznavanje podaljševanja osnove s *-t-*, 14 je primerov samostalnikov na *-r*, od katerih jih osnovo z *-j-* podaljšuje 9, ne podaljšuje pa 5, poznavanje samostalnikov s polglasnikom

² Natančneje gl. Toporišič (2000: 280).

ugotavljamo s 17 primeri, in sicer je 8 samostalnikov na *-ac*, 8 na *-ak* in 2 na *-ar*, en samostalnik pa ima korenski polglasnik.

Samostalniki, ki vsebujejo dve ali več posebnosti (ti so večinoma v orodniku, saj tu lahko pride do preglasa in npr. do podaljševanja osnove oz. (ne)zapisane neobstojnega polglasnika), so obravnavani večkrat. Tako je npr. samostalnik *poslušalcem* v orodniku ednine obravnavan tako v kategoriji *neobstojni polglasnik* kot v kategoriji *preglas*, saj je pri istem odgovoru lahko prišlo do različnih tipov napak. V kategoriji *neobstojni polglasnik* smo opazovali, ali so besedo zapisali z *e* ali ne (*poslušalc-* ali *poslušalec-*), medtem ko smo v kategoriji *preglas* opazovali, ali so zapisali končnico *-em* ali *-om*.

Imenovalnik v to analizo ni zajet, saj ne vsebuje posebnosti, zajet pa bo v prispevku, ki bo obravnaval jezikovni prenos v različnih sklonih, saj je prihajalo do negativnega jezikovnega prenosa zaradi uporabe zvalniške oblike.

V nadaljevanju članka so prikazani odgovori po posameznih kategorijah po sklonih.³ Sledita dve preglednici, ki z odstotki prikazujeta pravilne in napačne odgovore glede na posebnost samostalnikov moškega spola po posameznih sklonih.⁴

V prvi razpredelnici (tabela 1) so prikazani samo pravilni in samo napačni odgovori glede na sklon – npr. v povedi *Nagrado so podelili _____ (branilec, daj.) ekipe*, kjer opazujemo (ne)zapisovanje neobstojnega polglasnika, se v prvi razpredelnici upošteva kot pravilni odgovor le *branilcu*, kot napačni pa le *branilecu* – odgovor ima ustrezno sklonsko končnico, a je zapisan z neobstojnimi polglasnikom.

V drugi razpredelnici (tabela 2) pa se odgovori delijo na pravilne oz. nepravilne glede na rabo posamezne posebnosti, ne glede na to, ali so uporabili pravilni sklon. V primeru (*branilec, daj.*), kjer opazujemo (ne)zapisovanje neobstojnega polglasnika, se kot pravilni odgovori upoštevajo vsi odgovori, kjer neobstojni polglasnik ni zapisan, torej poleg odgovora *branilcu* tudi odgovor *branilci, branilcev, branilcima*. Kot napačni odgovor pa se poleg *branilecu* upošteva tudi odgovor *branilecima*.

Za dve razpredelnici smo se odločili, ker je cilj raziskave ugotoviti predvsem odstopanja glede na posebnosti samostalnikov moškega spola (zapisovanje

³ Odgovori so izraženi v odstotkih, če je bilo število odgovorov večje od tri, v nasprotnem primeru pa so zapisani s številom odgovorov.

⁴ V analizo so zajeti zgolj odgovori glede na obravnavane kategorije (neobstojni polglasnik, (ne)podaljševanje osnove in preglas), drugi odgovori bodo obravnavani v samostojnem članku.

neobstojnega polglasnika, (ne)podaljševanje osnove in preglas), kar pa lahko natančneje ugotavljamo, če opazujemo osnovo besede, končnice so v tem primeru manj pomembne in bodo natančneje analizirane v drugem prispevku. Za dve razpredelnici smo se odločili tudi, ker smo ugotovili, da prihaja do odstopanj pri rezultatih, če upoštevamo zgolj prvo razpredelnico. To se kaže predvsem pri samostalnikih na *-æc* v dajalniku in orodniku, kjer rezultat odstopa za 16 oz. 18 %, pri samostalnikih na *-æk* v rodilniku, kjer rezultat odstopa za 27 %, pri samostalnikih na *-ær*, kjer rezultat odstopa za 18 %, pri nepodaljševanju osnove z *-j-* v dajalniku, kjer rezultat odstopa za 43 %, in pri podaljševanju osnove s *-t-*, kjer rezultat odstopa za 22 %.

5 Analiza odgovorov po posameznih kategorijah v različnih sklonih

5.1 Rodilnik

5.1.1 Samostalniki s polglasnikom

a) *-æc*

V rodilniku ednine sta bila 2 samostalnika na *-æc*, in sicer *skakalca* in *učenca*. 67 % študentk in študentov je obliko *skakalca* uporabila ustrezno, medtem ko je obliko *skakaleca* uporabilo 17,86 %. 75 % je ustrezno uporabilo obliko *učenca*, medtem ko so 3 uporabili obliko *učeneca*, 1 je odgovor zapisal/-a z *e*, vendar v neustreznem sklonu *učeneka*.

b) *-æk*

V rodilniku ednine sta bila 2 samostalnika na *-æk*, in sicer *petka* in *dedka*. Odgovor *dedka* je ustrezno zapisalo 39,29 % študentk in študentov, medtem ko jih je kar 57,14 % odgovor zapisalo z *e*, tj. *dedeka*. Pri odgovoru *petka* je bilo pravih 25 % odgovorov, le 1 odgovor (sicer v napačnem sklonu) je ohranjal *e*, tj. *peteku*.

c) *-ær*

V rodilniku ednine je en samostalnik na *-ær*, in sicer *Petra*, ki ga je pravilno zapisalo 71,43 % študentk in študentov, medtem ko je rodilniško obliko z *e*, tj. *Petera*, zapisalo 21,43 %.

5.1.2 (Ne)podaljševanje osnove

- a) Podaljševanje osnove z *-j-*
V rodilniku ednine so bili trije samostalniki, ki se končajo na *-r* in osnovo podaljšujejo z *-j-*, in sicer *kubarja*, *profesorja* in *denarja*. Sodelujoči so največkrat pravilno uporabili samostalnik *denarja* (82,14 %), medtem ko je obliko brez podaljšave *denara* uporabilo 14,29 % študentk in študentov. Pravilno obliko *profesorja* je uporabilo 67 % sodelujočih, obliko brez podaljšave *profesora* pa 28 %. Največ napak so naredili pri samostalniku *kubarja*, saj jih je 46,43 % uporabilo obliko brez podaljšave *kubara*, 50 % pa je bilo pravih odgovorov *kubarja*.
- b) Nepodaljševanje osnove z *-j-*
V rodilniku ednine sta dva primera, kjer se samostalnika končata na *-r*, vendar osnove ne podaljšujeta z *-j-*, in sicer *prostora* in *Petra*. V obeh primerih je 71,43 % študentk in študentov uporabilo pravilno obliko samostalnika. Pri samostalniku *prostor* je 25 % sodelujočih osnovo podaljšalo z *-j-*, tj. *prostorja*, pri samostalniku *Peter* je to storil/-a le 1.
- c) Podaljševanje osnove s *-t-*
V rodilniku ednine sta dva primera, kjer samostalnika podaljšujeta osnovo s *-t-*, in sicer *Toneta* in *očeta*. Pri samostalniku *Toneta* je zgolj 17,86 % študentk in študentov uporabilo ustrezen odgovor, medtem ko je večina, tj. 53,57 %, uporabila odgovor *Tona*. 1 sodelujoči je osnovo podaljšal z *-j-* *Toneja*. Verjetno zato ker je samostalnik *oče* bolj poznan, ga je v rodilniku pravilno uporabilo 67,86 % študentk in študentov, medtem ko obliko brez podaljšave, tj. *oča*, zgolj 17 %.

5.2 Dajalnik

5.2.1 Samostalniki s polglasnikom

- a) *-əc*
V dajalniku ednine sta 2 samostalnika na *-əc*, in sicer *bralcu* in *branilcu*. Samostalnik *bralcu* je ustrezno uporabilo 75 % študentk in študentov, 2 sta zapisala obliko z *e*, tj. *bralecu*, 1 je zapisal obliko z *e*, vendar v napačnem sklonu, tj. *braleca*. Samostalnik *branilcu* je ustrezno uporabila polovica študentk in študentov, 3 so zapisali obliko z *e*, tj. *branilecu*, 1 je zapisal obliko z *e*, vendar v napačni obliki, tj. *branilecima*.
- b) *-ək*

V dajalniku ednine sta dva primera na *-ək*, in sicer *dečku* in *dogodku*. 67,86 % študentk in študentov je samostalnik *dogodku* uporabilo ustrezno, le 2 sta odgovor zapisala z *e*, tj. *dogodeku*. 64,29 % jih je pravilno zapisalo odgovor *dečku*, z *e*, tj. *dečeku*, pa je odgovor zapisalo 21,43 % sodelujočih.

c) korenski polglasnik

V dajalniku ednine je bil zgolj en primer s korenskim polglasnikom, in sicer v samostalniku *psu*. Ustrezno obliko je uporabilo 64,29 % študentk in študentov, medtem ko je polglasnik, zapisan z *e* v obliki *pesu*, zapisalo 28,57 %.

5.2.2 (Ne)podaljševanje osnove

a) Podaljševanje osnove z *-j-*

V dajalniku ednine je en samostalnik, ki podaljšuje osnovo z *-j-*, tj. *ambasadorju*. 25 % študentk in študentov je obliko *ambasadorju* uporabilo ustrezno, 2 sta osnovo sicer podaljšala, vendar napačno (*ambasadorjem* in *ambasadorjim*), 53,57 % jih je uporabilo obliko brez podaljšave *ambasadoru*, 2 pa sta uporabila napačno obliko brez podaljšave (*ambasadora*).

b) Nepodaljševanje osnove z *-j-*

V dajalniku ednine je en samostalnik na *-r*, ki ne podaljšuje osnove z *-j-*, tj. *večeru*. Ustrezno obliko *večeru* so uporabile le 3 študentke oz. študenti, medtem ko je obliko *večerju* uporabilo 21,43 % sodelujočih. Najverjetneje zaradi negativnega jezikovnega prenosa je 53,57 % študentk in študentov uporabilo končnico *-i*, od tega 3 s podaljšavo *večerji*, 42,86 % pa *večeri*. Samostalnik večer je v slovenskem jeziku moškega spola, v srbskem oz. bosanskem pa se samostalnik pojavlja kot ženski, *dobra večer*, srednji, *dobro večē*, redko tudi kot moški spol, *dobri večer*.

c) Podaljševanje osnove s *-t-*

V dajalniku ednine sta bila dva samostalnika, ki podaljšujeta osnovo s *-t-*, in sicer *Stanetu* in *Francetu*. 7 % študentk in študentov je pravilno uporabilo obliko *Stanetu*, 39,29 % pa obliko brez podaljšave *Stanu*. Ena študentka oz. študent je osnovo v napačni obliki podaljšal z *-j-*, tj. *Stanejo*, drugi pa zapisal obliko *Stanenu*. Obliko *Francetu* je ustrezno uporabila le 1 študentka oz. študent, medtem ko jih je 60,71 % uporabilo obliko brez podaljšave *Francu*. Tako kot pri samostalniku *Stane* je 1 sodelujoča oz. sodelujoči zapisal obliko *Francenu*.

5.3 Tožilnik

5.3.1 Samostalniki s polglasnikom

a) -æc

V tožilniku ednine sta bila dva samostalnika na -æc, in sicer *krivca* in *bratranca*. Največ je bilo pravilnih odgovorov pri samostalniku *krivca*, tj. 85,71 %, medtem ko so obliko z *e*, tj. *kriveca*, uporabile 3 študentke oz. študenti. Obliko *bratraneca* je uporabilo 64,29 % sodelujočih, *e* v obliki *bratraneca* pa je zapisalo 25 % sodelujočih.

b) -æk

V tožilniku ednine sta bila dva samostalnika na -æk, in sicer *fantka* in *dojenčka*. Ustrezno obliko *fantka* je uporabilo 53,57 % študentk in študentov, medtem ko je obliko z *e*, tj. *fanteka*, uporabilo 28,57 % sodelujočih. Ustrezno obliko *dojenčka* je uporabilo 46,43 % študentk in študentov, medtem ko je obliko z *e*, tj. *dojenčeka*, uporabilo 39,29 % študentk in študentov.

5.3.2 (Ne)podaljševanje osnove

a) Podaljševanje osnove z -j-

V tožilniku ednine sta bila dva samostalnika, ki podaljšujeta osnovo z -j-, in sicer *Igorja* in *poštarka*. Ustrezno obliko *Igorja* je uporabilo 35,71 % študentk in študentov, medtem ko je obliko brez podaljšave, *Igora*, uporabilo 60,71 %. Obliko *poštarka* je pravilno uporabilo 25 % sodelujočih, medtem ko je obliko brez podaljšave, *poštara*, uporabilo kar 71,43 % študentk in študentov.

b) Podaljševanje osnove s -t-

V tožilniku ednine sta bila dva samostalnika, ki podaljšujeta osnovo s -t-, in sicer *Toneta* in *Lojzeta*. Obliko *Toneta* je pravilno uporabilo 21,43 %, medtem ko je obliko brez podaljšave, *Tona*, uporabilo 53,57 % študentk in študentov. Obliko *Toneja* sta uporabili 2 študentki oz. študenta, obliko *Tonea* pa 1 študentka oz. študent.

c) Obliko *Lojzeta* je pravilno uporabilo 14,29 % študentk in študentov, obliko *Lojza* je uporabilo 32%, obliko *Lozja* 17,86 %, obliko *Lojzea* pa 3 študentke oz. študenti.

5.4 Mestnik

5.4.1 Samostalniki s polglasnikom

a) *-əc*

V mestniku ednine sta bila dva samostalnika na *-əc*, in sicer *igralcu* in *bratcu*. Samostalnik *igralcu* je pravilno uporabilo 78,57 % študentk in študentov, medtem ko je odgovor z *e*, tj. *igralecu*, zapisalo 14,29 %. Ustrezno obliko samostalnika *bratcu* je zapisalo 50 % sodelujočih, medtem ko je odgovor z *e*, tj. *bratecu*, uporabilo 32,14 % študentk in študentov.

b) *-ək*

V mestniku ednine sta bila dva samostalnika na *-ək*, in sicer *postopku* in *posnetku*. 82,14 % študentk in študentov je uporabilo ustrezno obliko *posnetku*, samostalnik z *e*, tj. *posneteku*, je zapisala le 1 študentka oz. študent, prav tako je le 1 zapisal besedo z *a*, tj. *posnetak*. Podobno je samostalnik *postopku* pravilno uporabilo 75 % sodelujočih, z *e*, tj. *postopeku*, pa sta odgovor zapisali 2 študentki oz. študenta.

5.4.2 (Ne)podaljševanje osnove

a) Podaljševanje osnove z *-j-*

V mestniku ednine sta bila dva samostalnika, ki podaljšujeta osnovo z *-j-*, in sicer *semaforju*⁵ in *Samirju*. Ustrezno obliko *semaforju* je uporabilo 57,14 % študentk in študentov, medtem ko je obliko brez podaljšave, *semaforu*, uporabilo 39,29 %. Najverjetneje zaradi lastnega imena, ki je pogosto v obravnavanih jezikih, so nekoliko slabši rezultati pri obliki *Samirju*, ki jo je zapisalo 32,14 % študentk in študentov, medtem ko je obliko brez podaljšave *Samiru* izbralo 67,86 %.

⁵ SSKJ² sicer najava tudi obliko semafora, SP pa samo semaforja. Ker je prva oblika zelo redka (v korpusu Gigafida je rodilniško obliko *semaforja* 913 zadetkov, za rodilniško obliko *semafora* pa le 17), pri urah eksplicitno obravnavamo drugo obliko, zato smo v prispevku obliko semafora označili kot napačno.

5.5 Orodnik

5.5.1 Samostalniki s polglasnikom

a) *-əc*

V orodniku ednine sta bila dva samostalnika na *-əc*, in sicer *brezdomcem* in *poslušalcem*. Obliko *poslušalcem* je pravilno uporabilo 75 %, 7 % študentk in študentov je v odgovoru zapisalo neobstojni polglasnik *poslušalecom*. Obliko *brezdomcem* je pravilno uporabilo 39,29 %, 2 študentki oz. študenta sta obliko zapisala z neobstojnim polglasnikom, tj. *brezdomcecom*.

b) *-ər*

V orodniku je bil en samostalnik na *-ər*, in sicer *metrom*. Samostalnik v orodniški obliki *metrom* je ustrezno zapisalo 57,14 % študentk in študentov, 14,29 % jih je obliko zapisalo z neobstojnim *e*, tj. *meterom*.

5.5.2 (Ne)podaljševanje osnove

a) Podaljševanje osnove z *-j-*

V orodniku sta bila dva samostalnika, ki podaljšujeta osnovo z *-j-*, tj. *januarjem* in *kubarjem*. Obliko *januarjem* je pravilno izbralo 67,86 % študentk in študentov, medtem ko so obliko brez podaljšave in posledično brez preglasa *januarom* izbrale 3 študentke oz. študenti, 1 pa je zapisal/-a napačno obliko brez podaljšave *januarim*. Obliko *kubarjem* je pravilno zapisalo 35,71 % sodelujočih, brez podaljšave, tj. *kubarom* oz. *kubarem*, je odgovor zapisalo 50 % študentk in študentov.

b) Nepodaljševanje osnove z *-j-*

V orodniku je bil en samostalnik na *-r*, ki osnove ne podaljšuje z *-j-*, in sicer *meter*. Samostalnik v orodniški obliki *metrom* je ustrezno zapisalo 57,14 % študentk in študentov, medtem ko sta 2 študentki oz. študenta zapisala obliko s preglasom *metrem*, nihče pa ni osnove napačno podaljšal z *-j-*.

5.5.3 Preglas (za *c*, *č*, *ž*, *š*, *j*)

Najpogosteje so preglas zapisali pri samostalniku *nožem* (85,71 %), nihče ni zapisal besede brez preglasa. Samostalnik *stricem* je ustrezno uporabilo 71 % študentk in študentov, obliko brez preglasa *stricom* pa 21,43 %. Obliko *poslušalcem* je pravilno uporabilo 75 % študentk in študentov, medtem ko je obliko brez preglasa *poslušalcom*

uporabilo 14,29 % sodelujočih. Obliko *brezdomcem* je pravilno uporabilo 39,29 % študentk in študentov, 2 študentki oz. študenta nista upoštevala preglasa in sta zapisala *brezdomcom*.

Obliko *januarjem* je pravilno izbralo 67,86 % študentk in študentov, medtem ko so obliko brez preglasa in brez podaljšave, *januarom*, izbrali 3, 1 študentka oz. študent pa je zapisal napačno obliko brez podaljšave, tj. *januarim*. Obliko *kubarjem* je pravilno izbralo 35,71 % študentk in študentov, brez podaljšave in brez preglasa, tj. *kubarom*, pa je odgovor zapisalo 28,57 %, medtem ko je 21,43 % zapisalo odgovor brez podaljšave, vendar s preglasom, tj. *kubarem*. Samostalnik v mestniški obliki *metrom* je ustrezno zapisalo 57,14 % študentk in študentov, 14,29 % jih je obliko zapisalo z neobstojnimi *e*, tj. *meterom*, medtem ko sta 2 študentki oz. študenta zapisala obliko s preglasom *metrem*.

Pri moških imenih *Stas* in *Matej* je pravilno obliko *Matejem* uporabilo 46,43 % študentk in študentov, medtem ko je obliko brez preglasa, tj. *Matejom*, zapisalo 35,71 %. Zelo podobno je pri obliki *Stasem*, ki jo je pravilno zapisalo 42,86 % študentk in študentov, medtem ko je obliko brez preglasa, tj. *Stasom*, uporabilo 35,71 %.

Tabela 1: Prikaz pravih in napačnih odgovorov glede na tip napake in glede na sklon, izraženo v %

	Polglasnik								(Ne)podaljševanje osnove						Preglas	
	-əc		-ək		-ər		korenski		podaljševanje z		nepodaljševanje z		podaljševanje s			
	√	x	√	x	√	x	√	x	√	x	√	x	√	x		
Rodilnik	71,43	14,29	32,14	57,14	71,43	21,43	/	/	66,43	28,57	71,43	14,29	42,86	35,71	/	/
Dajalnik	60,71	8,93	69,64	14,29	/	/	64,29	28,57	25	53,57	10,71	21,43	8,93	53,57	/	/
Tožilnik	75	16,07	50	33,93	/	/	/	/	30,36	66,07	/	/	17,86	42,86	/	/
Mestnik	64,29	21,43	78,57	5,36	/	/	/	/	44,64	51,79	/	/	/	/	/	/
Orodnik	57,14	12,50	66,07	1,79	57,14	14,29	/	/	51,79	19,64	57,14	0	/	/	58,04	10,71

Tabela 2: Prikaz pravih in napačnih odgovorov glede na tip napake, ne glede na sklon, izraženo v %

	Polglasnik								(Ne)podaljševanje osnove						Preglas	
	-əc		-ək		-ər		korenski		podaljševanje z		nepodaljševanje z		podaljševanje s		√	x
	√	x	√	x	√	x	√	x	√	x	√	x	√	x		
Rodilnik	78,57	16,07	67,86	30,36	71,43	25	/	/	66,43	28,57	71,43	14,29	42,86	35,71	/	/
Dajalnik	76,79	14,29	76,79	17,86	/	/	67,86	28,57	32,14	57,14	53,57	39,29	8,93	60,71	/	/
Tožilnik	78,57	16,07	50	35,71	/	/	/	/	30,36	66,07	/	/	17,86	64,29	/	/
Mestnik	66,07	25	85,71	7,14	/	/	/	/	44,64	51,79	/	/	/	/	/	/
Orodnik	75	16,07	92,86	1,79	75	14,29	/	/	51,79	32,14	78,57	0	/	/	60,71	16,96

6 Interpretacija rezultatov

6.1 Polglasnik

Iz razpredelnic je razvidno, da so v raziskavo vključenim študentkam in študentom samostalniki na *-æ* povzročali nekoliko manj težav kot samostalniki na *-æ̣*. Samostalniki na *-æ* so najpogosteje pravilno uporabljeni v tožilniku in rodilniku, če pa upoštevamo zgolj nezapisovanje neobstojnega polglasnika, ne glede na pravilno izbrani sklon (tabela 2), so rezultati v rodilniku, dajalniku, tožilniku in orodniku zelo podobni. Najslabši je rezultat v mestniku, najverjetneje zato, ker so morali v mestniku vstaviti samostalnik *bratec – bratcu*, pri čemer študentke in študenti še ne poznajo deminutivne pripone *-ec*, saj v maternem jeziku manjšalnice tvorijo večinoma s pripono *-ić, -ak, -ica* in *-ence*.

Nekoliko slabše so zapisovali samostalnike na *-æ̣*, najslabše v rodilniku in tožilniku, najboljše pa v mestniku in orodniku. V rodilniku je bilo največ napak, če upoštevamo tabelo 1, saj so ob glagolu *veseliti se*, ki v slovenskem jeziku zahteva rodilnik, študentke in študenti zaradi negativnega jezikovnega prenosa izbrali dajalnik, kajti v njihovem jeziku se glagol *veseliti se* veže z dajalnikom *radujem se čemu*, če pa bi upoštevali tabelo 2, kjer opazujemo zgolj nezapisovanje neobstojnega polglasnika, so rezultati veliko boljši. Do napak v tožilniku je najverjetneje prišlo, ker so morali vstaviti samostalnik *fantek – fantka*, pri katerem ne poznajo deminutivne pripone *-ek*.

Samostalnika na *-æ̣r* sta bila v raziskavi samo dva, nekaj več je pravih odgovorov v rodilniku kot orodniku, če pa bi upoštevali zgolj nezapisovanje neobstojnega polglasnika in ne bi upoštevali, da so študentke in študenti zapisali odgovor z *-em* namesto z *-om* (tabela 2), bi bil odstotek pravih odgovorov podoben, vendar bi za natančnejšo analizo morali imeti primere v vseh sklonih, kar velja tudi za korenski polglasnik, ki je bil v raziskavi samo eden.

6.2 (Ne)podaljševanje osnove

Osnovo z *-j-* je največ študentk in študentov ustrezno podaljšalo v rodilniku oz., če ne upoštevamo pravilne uporabe sklona (tabela 2), v orodniku. Sodelujoči v svojem jeziku za *-r* ne poznajo podaljševanja osnove z *-j-*, zato so najverjetneje osnovo

podaljšali pri besedah, ki so jih v Sloveniji večkrat slišali, npr. *denarja*, *profesorja*, *januarjem*, najmanjkrat pa pri samostalniku *ambasador* – *ambasadorju*.

Nepodaljševanje osnove z *-j-* je največjo težavo delalo v dajalniku, vendar je bila težava najverjetneje v tem, da sta bila že izbrani samostalnik in predlog problematična. Vstaviti so morali samostalnik *večer* – *proti večeru*, ki je v slovenskem jeziku moškega spola, v srbskem oz. bosanskem pa se samostalnik pojavlja kot ženski, *dobra večer*, srednji, *dobro večer*, redko tudi kot moški spol, *dobri večer*, zato so mu najverjetneje pripisali dajalniško obliko v maternem jeziku, *večeri*, ki je za *veče* in *večer* enaka.

Največ težav so imeli pri podaljševanju osnove s *-t-*, ki ga v svojem jezikovnem sistemu pri domačih lastnih imenih ne poznajo, npr. *Mare* – *Mara*, oz. ga poznajo, a je oblika neknjižna *Mare* – *Mareta*. Najverjetneje je to razlog, da so imeli največ težav pri nepoznanih lastnih imenih, npr. *Tone*, *Lojze*, ki jim niso podaljšali osnove s *-t-*. Največkrat pa so pravilno uporabili samostalnik *oče* – *očeta*, ki so ga najverjetneje že večkrat slišali.

6.3 Preglas

Preglas v slovenskem jeziku pomeni, da se za mehкими soglasniki *c*, *č*, *š*, *ž*, *j* (in *dž*) končniški ali priponski *-o-* zamenjuje z *-e-*. V srbsčini in bosansčini je to nekoliko drugače, preglas sicer poznajo, vendar prihaja do disimilacije, ko se v osnovi že nahaja *-e*, npr. v orodniku ednine *mužem* : *mužejem*. V naši raziskavi je preglas pravilno uporabilo nekaj več kot 60 % študentk in študentov, najpogosteje za samostalnikoma na *-šč* in *-c*, najmanjkrat pri samostalniku *Matej* – *Matejem*, ki so ga tudi zamenjali za samostalnik ženskega spola (prim. Pavletić (2019: 61), Šumenjak in Volk (2020: 469)), največkrat pa so pravilno uporabili obliko *nož* – *nožejem*, ki je enaka kot v njihovem prvem jeziku.

7 Zaključek

V članku smo prikazali tipe napak glede na posebnosti samostalnikov moškega spola ednine (preglas, (ne)podaljševanje osnove, samostalniki z neobstoječim polglasnikom), do katerih prihaja pri srbsko in bosansko govorečih študentkah in študentih pri učenju slovenščine.

Zavedamo se, da je (ne)pravilna raba posameznih samostalnikov odvisna tudi od (ne)poznavanja besed, vendar nam pričujoča raziskava lahko služi kot izhodišče za prepoznavanje napak, ki jih delajo govorce in govorce srbsčine in bosanščine pri sklanjanju samostalnikov moškega spola, in pripravo gradiv za njihovo intenzivnejše odpravljanje.

Glede na število tujih študentk in študentov iz Srbije ter Bosne in Hercegovine, ki vsako leto obiskujejo predmet *Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik 2 (A2)*, je načrtno testiranje in analiziranje njihovih napak na vseh jezikovnih ravneh zelo smiselno, saj nam omogoča vpogled v napake, ki jih delajo. Na podlagi napak je nastala tudi *Skripta za slovenski jezik kot drugi/tuji jezik A2 za osrednjejuznoslovanske govorce*, ki se glede na izkušnje in opravljene analize vsak semester nadgrajuje. Analiziranje napak tujih študentk in študentov pri učenju slovenščine bomo nadaljevali na ostalih jezikovnih ravneh (skladenjski in besedoslovni) in ga razširili tudi na višjo raven (B1) ter na podlagi izsledkov prilagodili gradivo in pripravljali ustrezne priročnike, z uvedanjem napak, ki jih učeči se delajo, je poučevanje in načrtovanje pouka SDTJ namreč veliko lažje, saj se mestom, kjer je največ napak, lahko posveti več pozornosti, lahko se pripravi tudi priročnik z vajami za njihovo odpravljanje (prim. Habjanič 2021), kar zagotovo omogoča učinkovitejše učenje slovenskega jezika.

Literatura

- Lidija ARIZANKOVSKA, 2009: Slovenščina kot tuji jezik – težave, s katerimi se srečujejo makedonski govorce. *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. Ur. Marko Stabej. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 27–32.
- Tatjana BALAŽIC BULC, 2004: Jezikovni prenos pri učenju sorodnih jezikov (na primeru slovenščine in srbohrvaščine). *Jezik in slovstvo* 49/3–4, 77–89.
- Urban BATISTA in Hotimir TIVADAR, 2013: Vloga fonetike pri pouku slovenščine kot drugega/tujega jezika. *Aktualna vprašanja slovanske fonetike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 173–178.
- Urban BATISTA, 2011: *Vloga govora in pouka govora pri učenju slovenščine kot drugega/tujega jezika: diplomsko delo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko.
- Ina FERBEŽAR in Nataša DETIČ, 2021: *Jezikovod: učbenik za izpopolnjevalce na težajih slovenščine kot drugega/tujega jezika*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofska fakultete.
- Gigafida 2.0: Korpus pisne standardne slovenščine*. Dostop 30. 3. 2023 na viri.cjvt.si/gigafida.
- Jana HABJANIČ, 2021: *Analiza izpitov pri predmetu Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik A2 UP FHŠ: zaključno delo*. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije.
- Lara LAZAR, 2022: *Analiza gradiv, namenjenih poučevanju slovenščine kot drugega in tujega jezika z vidika pravorečja*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko.
- Rada LEČIČ, 2021: *Osnove slovenskega jezika: slovnični priročnik*. Cerklje: Gaya.
- Rada LEČIČ, 2020: *Slovenščina od A do Ž, del 2. Učbenik za nadaljevalce*. Cerklje: Gaya.

- Polona LIBERŠAR, Ivana PETRIČ LASNIK, Nataša PIRIH SVETINA in Andreja PONIKVAR, 2020: *Naprej pa v slovenščini: učbenik za nadaljevalce na tečajih slovenščine kot drugega ali tujega jezika*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofska fakultete.
- Andreja, MARKOVIČ, Mihaela KNEZ, Nina ŠOBA in Danuša ŠKAPIN, 2020: *Slovenska beseda v živo 2. Učbenik za nadaljevalni tečaj slovenščine kot drugega in tujega jezika*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofska fakultete.
- Andreja MARKOVIČ, Vesna HALUŽAN, Mateja PEZDIRC BARTOL, Danuša ŠKAPIN in Gita VUGA, 2013: *S slovenščino nimam težav: učbenik za kratke tečaje slovenščine: nadaljevalna stopnja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofska fakultete.
- Gjoko NIKOLOVSKI, 2022: Makedonske »muke« pri učenju slovenščine kot drugega in tujega jezika. *Jeziški in slovstvo* 67/4, 41–56.
- Gjoko NIKOLOVSKI in Natalija ULČNIK, 2021: Pristopi k poučevanju sklonov pri slovenščini kot drugem in tujem jeziku. *Slavia Centralis* 14/2, 216–231.
- Ivana PETRIČ LASNIK idr., 2009: *Gremo naprej. Učbenik za nadaljevalce na tečajih slovenščine kot drugega ali tujega jezika*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Nika PAVLETIČ, 2019: *Slovenščina kot tuji jezik pri govorih hrvaščine, bosanščine, srbsčine in makedonščine: analiza odstopanj od slovenske knjižne norme na izbranih jeziških ravninah*. Magistrsko delo. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije.
- Nika PAVLETIČ, 2021: Analiza glasoslovnih napak govorcev makedonščine pri učenju slovenščine. *Jeziškoslovni zapiski* 27/2, 85–101.
- Nataša PIRIH SVETINA, 2021: Od kod do kod slovenščina? Pravorečna in pravopisna vprašanja pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika. *Jeziški in slovstvo* 66/2–3, 157–165.
- Nataša PIRIH SVETINA, 2003: Napaka v ogledalu procesa učenja tujega jezika. *Jeziški in slovstvo* 48/2, 17–26.
- Vesna POŽGAJ HADŽI, 2002: *Hrvaščina in slovenščina v stiku = Hrvatski i slovenski v kontaktu*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Aleksandra SAVIČ, 2020: *Poučevanje sklonov slovenščine kot tujega jezika na ravni A1/A2 za neslovensko govoreče tuje študente Univerze v Mariboru*. Magistrsko delo. Maribor. Dostop 30. 3. 2023 na <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=77584>.
- Senat UP FHŠ, 2020: *Sklep 3. izredne seje Senata UP FHŠ*. Arhiv UP FHŠ.
- Senat UP FHŠ, 2007: *Sklep o ustanovitvi Centra za slovenski jezik in kulturo kot nove organizacijske enote Fakultete za humanistične študije Koper*. Arhiv UP FHŠ.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. Dostop 30. 3. 2023 na www.fran.si.
- Slovenski pravopis*. Dostop 30. 3. 2023 na www.fran.si.
- Statistični urad Republike Slovenije*. Dostop 21. 3. 2023 na <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10277>.
- Klara ŠUMENJAK in Jana VOLK, 2020: Raba izbranih samostalnikov 1. ženske sklanjatve pri tujih študentih UP. *Mikro in makro: pristopi in prispevki k humanističnim vedam ob dvajsetletnici UP Fakultete za humanistične študije*. Ur. Irena Lazar, Aleksander Panjek in Jonatan Vinkler. Koper: Založba Univerze na Primorskem. 461–479.
- Klara ŠUMENJAK in Jana VOLK, 2021: *Skripta za slovenski jezik kot drugi/tuji jezik A2 za južnoslovenske govorce*. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije.
- Hotimir TIVADAR, 2016: Slovenska fonetika za tuje študentke in študente. *Drugačnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. Ur. Alojzija Zupan Sosič. (Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, 52). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 111–116.
- Hotimir TIVADAR, 2002: Fonetične vaje pri pouku slovenščine (predvsem kot drugega/tujega jezika). *Slovenščina v šoli* 7/3–4, 11–18.
- Jože TOPORIŠIČ, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.

